

A fotó technikai jellemzői

A fényképezőgépek tartozékai: az objektív, a fényrekesz, a zár, a távolságbeállító, a kereső. Ezeknek az összehangolt működtetése határozza meg a képek jellemzőit. Hogy a beavatkozás milyen cél érdekében történt és végül milyen eredményben mutatkozik meg, azt az elkészült fotóról olvashatjuk le.

□ *Élesség, mélységélesség.* Az élesség síkja a fényrekesz kinyitásával és a távolság beállításával rendkívül kis mélységre korlátozható. Ha a távolságot rövidebbre vesszük és a fényrekeszt nyitjuk, az egész háttér életlen lesz. Éles képet csak a beállított távolság – példánkban az előtér – síkjában kapunk. A felvételező ezzel elérheti, hogy az előtérbe állított tárgy elváljon az életlen háttértől és így az éles rajzolatú képelemek a puha, életlen háttér előtt különleges hatást adnak. Ez a művelet együtt jár a rövidebb expozíciós idővel is, hiszen a fényrekesz kinyitásával több fény éri a filmet.

Az éles képsíkot természetesen nemcsak az előtérre, hanem a távolságbeállító gyűrű elforgatásával hátrább is helyezhetjük, ami nyitott fényrekesz esetében azt eredményezi, hogy az előtér elmosódott,

életlen, majd e mögött következik az éles képsík, a háttér pedig ismét életlen lesz.

A fényrekesz szűkítésével és a távolságbeállító gyűrű elforgatásával a távolsághoz viszonyított mélységélességet annyira fokozhatjuk, hogy a kép az előtértől kezdődően nagy mélységben éles legyen.

A rövid gyújtótávolságú objektívek használata mellett nagyobb a mélységélesség még teljesen nyitott fényrekesznél is.

Nemcsak a fotóriporternek, de a képszerkesztőnek is feladata a fényképezés körülményeinek ismerete, azzal a különbséggel, hogy a fotós a helyszínen, a képszerkesztő pedig a képből következtetve állapítja meg, hogy az adott megvilágítás, tárgytávolság, árnyékképződés és a témaábrázolás egyéb körülményei milyen felvételt tesznek vagy tettek lehetővé.

Az élesség, mélységélesség, életlenség kérdésében technikai oldalról közelítjük meg a képet, de az eredmény nemcsak a technikai minőségre utal, hanem a kép sajtófotó értékét is meghatározza.

Az információtartalom növelhető, ha az életlen képsíkok között a fő téma éles. Így a figyelem összpontosítható, a mellékalakok háttérben tarthatók, saját információtartalmuk nem szól bele a kívánt ábrázolásba. A fotóriporter biztos szemmel és biztos kézzel keresi meg azt a képsíkot, amelyet a jó témaábrázolás érdekében élesre kíván venni.

Művészi alkotó munkájához tartozik annak megítélése, hogy a környezetből mennyit akar láttatni, abból mennyi a meghatározó és mennyi az esztétikai információ. Ebben a munkájában az élesség-életlenség viszonyának eldöntése, az éles képsík kiválasztása tartalmi és formai kérdéssé válik. Az eredmény értékében a művészeti szerkesztőnek, a képszerkesztőnek van nagy szerepe, akik az elkészült kép alapján vizsgálják a művészi megfogalmazás – kiemelés, háttérbentartás – hatását. Az egész anyag (szöveg, többi kép, szerkesztőségi célok) ismeretében döntenek a kép alkalmazását illetően.

Ha a térben elhelyezkedő tárgyak válnak fotótémává, a mélységélességet növeljük. A fotóriporter meghatározhatja, hogy az objektívtől számítva hány métertől, hány méterig legyen éles a kép. Előfordulhat, hogy az előtér élessége nem fontos a felvétel szempontjából. Más esetben a legnagyobb mélységélesség elérésére törekszik a felvételező.

A rekesz szűkítésével és az expozíciós idő növelésével nagy lehetőségek nyílnak a tárgy különböző ábrázolására. A tervezőszerkesztő

még beleszólhat ebbe a munkába; például a túl nagyra sikerült életlen képrést vágással csökkentheti. Egyetlen alapvető szabályt nem kerülhet meg: a kép a vágás után nem lehet rosszabb.

Az egész kép életlensége szakembereknél már fel sem merülhet; amatőr képek közül ilyen képeket (bemozdult, végig életlen) pedig még kényszerűségből se közöljünk.

□ *A megvilágítás.* A tárgyakraól visszavert természetes vagy mesterséges fény az objektíven keresztülhaladva éri el a fényérzékeny anyagot és alakítja ki előhívás után a tárgy negatív képét.

Először vizsgáljunk meg néhány főbb tényezőt: a tárgy külső megvilágítását, az objektív fényerejét, a film érzékenységet és a mindehhez csatlakozó expozíciós időt. A felvétel készülhet teljes napsütésben, borús időben, este, vagy mesterséges külső megvilágítással.

□ *Napsütésben, árnyékban.* Szabad szemmel is érzékeljük a tárgy megvilágításának változásait. Nap-

AZ ÉLESSÉG ELŐL VAN. A kép terében az élesség kis mélységű is lehet. A távolságbeállító gyűrű és a fényrekesz segítségével elérhetjük, hogy a képen csak az elől álló képrész éles, a mögöttes térben a képalkotó alakok életlenné válnak.

sütésben erős csúcsfények, a különböző napszakokban különböző árnyékok, esetleg mélyárnyékok jelennek meg az objektumon. Napsütés nélkül minden elmosódottabb, kiegyenlítettebb, de kétségtelenül laposabb lesz. Rossz megvilágítás, például erősen borult ég esetén a megvilágítás körülményei tovább romlanak, egyes részleteket nehezebben tudunk megkülönböztetni szabad szemmel.

□ *A gép fényereje.* A másik tényező az objektív fényereje. A legegyszerűbb box gépbe beépített objektívvel is lehet napsütésben jó felvételt és valamivel gyengébb megvilágítási körülmények között kielégítő felvételt készíteni. A riportergépek objektívjének fényereje természetesen nagyobb, mint ezeké a diákgépeké, általában 3,5 F és 1,2 F között változik. Kisebb külső megvilágítás mellett is jó a képviszáadás.

□ *A film érzékenysége.* Általában 15 DIN (25 ASA)-tól 27 DIN (400 ASA)-ig terjedő érzékenységű film használatos a fotóriporteri munká-

AZ ÉLESÉG A TÉR KÖZEPÉN VAN. Ha a távolságot hátrább állítjuk, de a fényrekeszt nyitva hagyjuk, a képtér első része életlen lesz, majd egy éles képsík után újra életlen rész következik

ban. A mindennapi gyakorlatban a 18–20 DIN-es (50–80 ASA) film-érzékenység az általános. Rendkívül rossz megvilágítási viszonyok mellett érzékenyebb filmekkel tudunk kielégítő eredményt elérni. A tárgy megvilágítása, az objektív fényereje, a film érzékenysége hármasszefüggés, amely meghatározza a szükséges exponálási időt ahhoz, hogy jó eredményt érjünk el. Ha ez a szükséges megvilágítási idő nagyobb annál, mint amit kézben tartva, bemozdulás nélkül tudunk exponálni, akkor a gépet állványra helyezve érhetjük el a megfelelő felvételt.

Hibás értékelés esetén a szükségesnél rövidebb vagy hosszabb megvilágítási időt is ítélhetünk, ami alulvilágításhoz vagy túlvilágításhoz vezet és így rossz képet kaphatunk.

A jól megvilágított, helyesen exponált fotó a reprodukcióban is jó eredményt mutat. A művészeti szerkesztő, a képszerkesztő hozzáértésén múlik, hogy milyen lesz az újság, a képeslap anyaga. Szigorú,

CSAK ELŐL ÉLETLEN. Az előtér néhány méterig életlen, utána nagy mélységben éles a kép

HERCZÓ KÁROLY

de hozzáértő bírálója legyen a kép-
anyagának. Elsősorban ismernie kell
a fényképezés körülményeit, azokat
a fényviszonyokat, amelyek a fotó-
riporter munkája közben adódhat-
tak. Az időhöz kötött riporter munka
eshetett olyan borús napokra is,
amikor csillogó, briliáns felvételek
nem készülhettek. A tervezőszer-
kesztő fogadja el a szerényebb
fényviszonyok között készült, szür-
kébb képet is, ha az anyagot min-
denképpen közölni akarja, de pl. a
Halászbástyáról készült kép eseté-
ben ragaszkodjék a legjobb megvi-
lágításhoz, a jó árnyékképződéshez,
a nyomtatás feltételeihez alkalmaz-
kodó, ideális felvételhez.

□ *Derítés.* Az egy oldalról érkező,
erős fény kemény, sötét árnyékba
vonja a kép egy részét. Ilyenkor a
felvételező derítéssel oldja fel a
mélyárnyékot. A fénnel szemben
tartott derítőlap, egy reflektor vagy
rosszabb esetben villanófény segít-
ségével lazítani tudja az árnyék ke-
ménységét. Igen sokszor nagyon
kevés derítőfény (akár néhány gyer-
tyának a fénye) is már eredményre
vezet.

VÉGIG ÉLES. Teljesen beszűkített fényre-
kesszel végtelenre állítva a távolságmu-
tató gyűrűt, hosszabb expozíciós idővel
elérhetjük a legnagyobb mélységélessé-
get is

MEGVILÁGÍTÁS. Három felvétel különböző megvilágítási idővel. A felső túlvilágított, a nagy kép helyes megvilágítással készült, az alsó kép alul-világított. A három felvétel azonos körülmények között készült

A sajtófotó további jellemzői

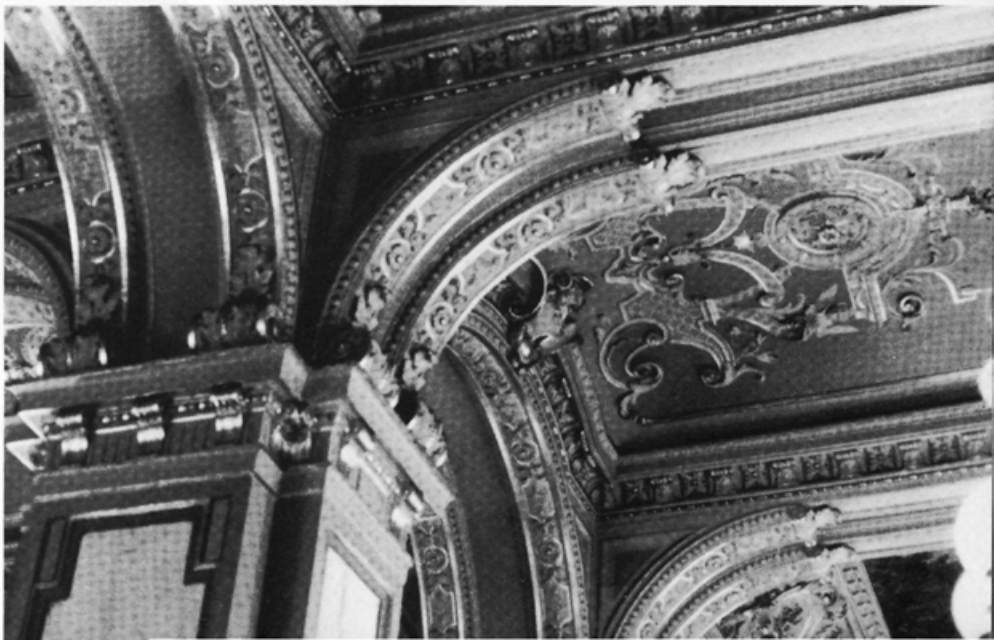
A sajtófotó megjelölés már magában foglalja azt a feltételezést, hogy a képet majd valamilyen nyomási eljárással sokszorosítják. Ha figyelembe vesszük is a nyomási technika állandó változását (javulását), a fotóknak akkor is el kell érniük egy bizonyos minőségi szintet ahhoz, hogy eredményes reprodukció jöjjön létre. Minél jobb ugyanis a reprodukciós technika, annál inkább jelentkeznek benne az eredeti hibái, hiszen a reprodukció minőségét az eredetihez való hűség határozza meg.

A nyomási alkalmasság kérdése általánosságban is, és speciálisan egy-egy nyomási eljárásra vonatkoztatva is felmerül a munkábadásnál. A képszerkesztő vagy a tervezőszerkesztő vizsgálati és értékelési módszerekkel állapíthatja meg a

ÉRZÉKENYSÉG. Bizonyos megvilágítási körülmények között érzékenyebb film felhasználásával is elérhetünk eredményeket. A felső kép 15 DIN-es (25 ASA), az alsó kép ugyanolyan megvilágítással de 27 DIN-es (400 ASA) film-nyersanyagra készült. Az expozíciós idő azonos

VÁHL OTTÓ

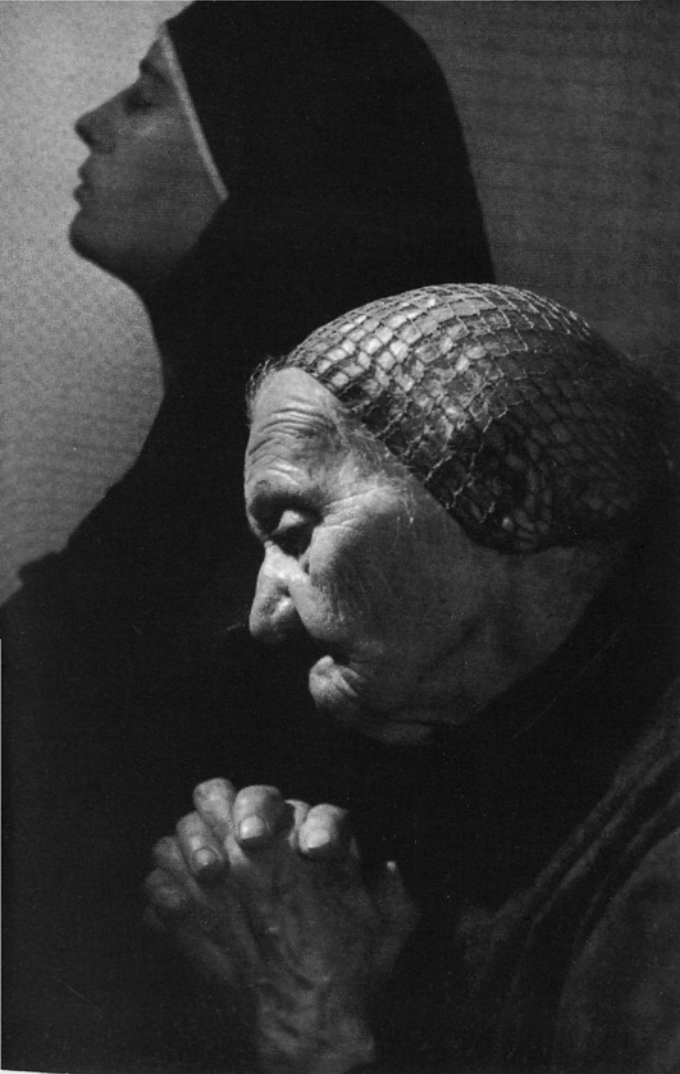

HENZÓ KÁROLY

NORMÁL FOTÓMINŐSÉG. Jó minőségű, technikailag kifogástalan fotó. A szürkeskála árnyalatai nem hiányoznak, de nem sorolhatjuk a kiemelkedő technikai megoldások közé

BRILIÁNS FOTÓ. Csúcsfények, mélyárnyékok és közöttük gazdag szürkeskála jellemzi ezt a fotóminőséget. A legjobban reprodukálható fotó

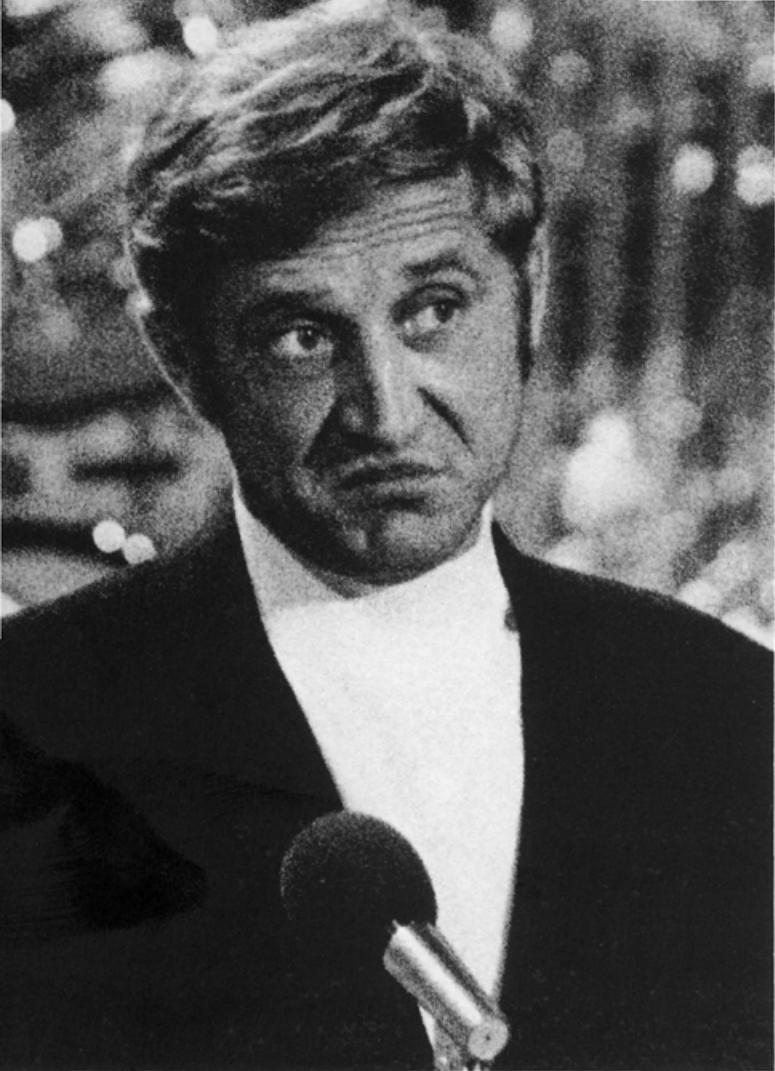

LÁGY FOTÓ. Ha a lágyság művészi célokat követ, akkor a szürke értékek gazdagsága, finom árnyalatai révén érhető el a különleges hatás. Szürke képet kaphatunk azonban technikai, kidolgozási hiba következtében is. Ezeket a képeket ne fogadjuk el reprodukálásra

ANGELO

KEMÉNY FOTÓ. A legvilágosabb és legsötétebb árnyalatok uralkodnak az erősen kontrasztos, kemény felvételeken. A képek plasztikussága csökken

SZEMCSÉZETTSÉG. A felvételező a motívumválasztás után a legjobb megjelenítési módokat keresi. A filmnyersanyag és a papír szemcsefinomsága is részt vesz ezekben a döntésekben. A durva szemcsés és a finom szemcsés képek összehasonlítása megmutatja milyen hatások rejlenek a különböző anyagok felhasználásában

nyomási alkalmasságot. Döntésük helyességén múlik a sikeres vagy sikertelen reprodukció. A vizsgálati és értékelési munkát a fotó technikai jellemzőinek meghatározásával kezdjük el.

□ *Normális fotó.* Tulajdonképpen komolyabb hibáktól mentes fotókat érthetünk ez alatt; olyan fotókat ahol a *szürkeskála* értékei jelen vannak, de nincsenek nagy szürke vagy fekete egybeolvadó részek rajta, amelyek elfednék a részleteket. (A szürkeskála egy olyan nyomtatott csík, amelyen a feketétől a fehérig az árnyalatok meghatározott rendben világosodnak és ezáltal a szürke egyes árnyalatait akár százalékban is meg tudjuk jelezni. Lásd pl. a 288. oldalt.) A kép esetleges élettenségei nem a főtéma területére esnek. Nincsenek ki-töredezett fehér foltok, amelyek a tárgyak plasztikusságát csökkentenék.

Az eddigiek a technikai kivitelből eredő hibák, negatív tulajdonságok voltak. Azonban egy átlagos, nem kiemelkedő képtől is elvárjuk, hogy mint információforrás gazdag tartalommal jelentkezzék a lap hasábjain. Formagazdagsága, komponáltsága a szemlélőre olyan hatást tegyen, hogy ne kerülje el figyelmét, és inkább növelje, mint csökkentse a képek iránti érdeklődését. Összefoglalva: a kép technikailag lehet nem kiemelkedő, tartalmilag azonban nem tehetünk engedményeket.

DOKUMENTUM-KÉPEK. Régi felvételek, vagy nehéz felvételi körülmények között készült képek. Rossz minőségük ellenére reprodukálásra elfogadjuk

□ *Briliáns fotó.* Technikailag a legjobb minőségű sajtófotó. Egy ilyen képen teljes terjedelmével jelen van a szürkeskála. Csúcsfények teszik ragyogóvá a képet, a középső árnyalatok változatokban gazdagok, így a tárgyak plasztikussága különösen kiemelkedő. A mély részekben is olyan különbségek vannak, amelyek a reprodukció során nem olvadnak össze, a legfeketebb részek feketék, ezzel rajzossá válik a kép.

A briliáns fotó mindhárom nyomási eljárásban jó hatással reprodukálható, azonban a jó képmínőség a magas-, de különösen az ofszetnyomtatásban egyenesen feltétele a szép kivitelű lapnak. Hogy mégis sokszor megelégszünk a normál képmínőséggel, az abból adódik, hogy igazán jó, briliáns fotót csak jó megvilágítási körülmények között lehet készíteni. A riporteri munkában pedig fotózni kell borús időben, gyengén világított helyiségekben és minden helyen, ahol valamilyen esemény lejátsszódik.

Rossz körülmények között is segíthet a fotóriporter abban, hogy a kép kívánt rajzossága megmaradjon. A felvétel irányát változtatja úgy, hogy figyelemmel kíséri a főtéma mögötti háttérrel, elkerüli azt a szöveget, ahonnan az egyes tárgyak nagyobb, összefüggő sötét foltot adnak. Valósággal kiszabadítja témáját a sötétebb háttérből, ezáltal ha nem is briliáns, de jó rajzos felvételt tud készíteni.

□ *Szürke, lágy fotó.* Ha a felvételező nem művészi hatások elérése

érdekében alkalmazza a lágy, más kifejezéssel lapos felvételi és kidolgozási technikát, tulajdonképpen a fotó hibájáról beszélhetünk. Ilyen esetben rendszerint a szürkeskála két vége hiányzik a képről: a csúcsfények és a mély feketék. A középső szürke rész pedig nem adja meg a megfelelő tónuskülönbséget a jó felvétel eléréséhez.

Néhány évtizeddel ezelőtt, amikor még a kézi retus nagy szerepet játszott a reprodukciós technikában, a nyomdaüzemek szívesen fogadták a lágy felvételeket, mert a negatív és a dia pozitív retussal pótolták a legvilágosabb és legsötétebb képrészeket és ezzel igen jó eredményt értek el. Ma a gyakorlati munkában ez a retusfajta már ritkaság, de a sajtó szakembereinél elvétve még ma is föllelhető a meggyőződés, hogy a lágy képekből jó reprodukció születik. Persze a ködös tájat, alkonyi hangulatot ma sem szoktuk briliáns fotókkal kifejezni. Erre a lágy fotó a legmegfelelőbb.

□ *Kemény fotó.* Ellentétben a lágy fotóval, itt a szürkeskála szélső értékei uralkodnak a képen. A nagyon világos és fehér, és a nagyon sötét és fekete részek. A formák plaszticitása csökken. Jól rajzolt, de üres arcok mutatkoznak, mert a skála néhány szürke árnyalata hiányzik. A tárgyak is gyengébben mutatják formájukat, esetleg kitöredezettnek hatnak a szürke átmenetek hiánya miatt.

A nyomdai sokszorosításnál ezen úgy segítenek, hogy a legvilágo-

sabb részeken is hagynak rászterpontosítást; ez azonban nem segít a fotó belső tónusáiban. Olyan ez, mint ha az egész képet egy egyenetlen árnyalat nélküli, nagyon világos tónussal takarnánk. Mégis, ha a magas- vagy ofszetnyomású lapok képeit és lehetséges papírmínőségét értékeljük, inkább egy kissé keményebb, mint lágy fotót válasszunk közlésre.

□ *Telefotó.* Ez a megjelölés régebbi eredetű. Az elektronikus képtovábbító rendszerek útján dróton vagy drót nélkül érkező képeknek a készüléktől függően más-más elnevezésük van. Mindegyiknek az a lényege azonban, hogy vonalakra vagy pontokra bontott képet ad le, illetőleg vesz fel a leadó állomáson a fotót letapogató berendezés, a fogadóállomáson pedig a leíró berendezés. A továbbító lánc zavarai, a letapogató és leírás hibái miatt igen sokszor nagyon gyenge minőségű kép kerül a képszerkesztő elé. A nagyon rossz képeket egy kevés pozitív-retussal megsegíthetjük, de mindenképpen tudomásul kell vennünk, hogy jó reprodukciót nem kaphatunk ezekről a képekről. A képek érdekessége, nagy információtartalma kárpótolja a gyengébb minőségért, így ezeket a felvételeket is elfogadhatjuk közlésre.

□ *Dokumentumképek.* Régen lejátsszódott események rendszerint egyetlen felvétele. A felvételi technika fejletlensége következtében gyenge minőségű is lehet a kép.

DR. SZABÓ JÓZSEF

FOTÓGRAFIKA. Egyes fotókat rács nélküli reprodukálásra is alkalmassá tehetünk. A kemény felvétel még megmaradó szürke árnyalatait is kioldjuk, így vonalas, fotótípus klisé készíthetünk róla

Szűrő nélkül

BALLA DÉMETÉR

SZÜRŐVEL KÉSZÜLT FELVÉTELEK. Víz közelében, erdőkben olyan sugárzások érhetik a fotóanyagunkat, amelyek megmásképezik az eredeti tónusértékeket. Azonkívül a fotóanyagok másként alakítják világosabb vagy sötétebb árnyalatokká a valóság színeit, mint ahogyan azokat szemmel érzékeljük. Ennek korrigálására szűrőt használhatunk

Nehéz fényképezési körülmények között elkészült, nem beállított mai kép is lehet dokumentum-fotó. (Katasztrófák, harcok, tüntetések stb.)

Minőségileg csak azt vizsgáljuk: az igazságnak megfelelően mutatja-e az eseményt, és hogy az olvasó a rossz minőség ellenére hű képet kap-e a történetekről. Ha lehet, a retusálást is elhagyjuk, hogy a kép valódisága ne legyen kétséges.

□ **Fotógrafika.** Nyomdai kifejezéssel élve, vonalas, fotótípiá klisé készítésére alkalmassá tett fotó.

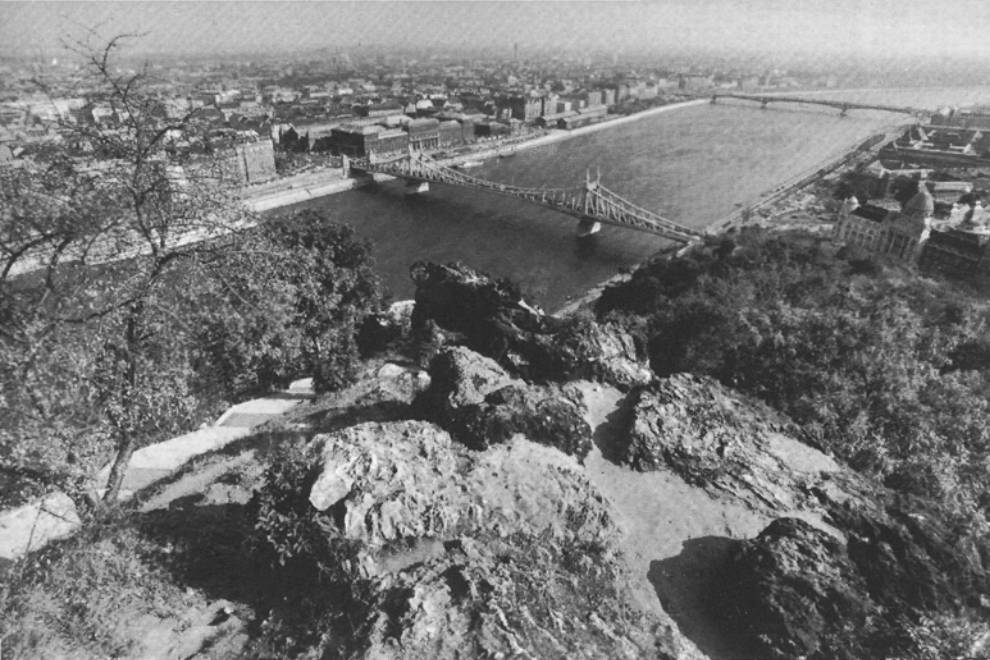
A fotót tudvalevően csak autótípiái rácsfelbontással lehet reprodukálni.

Egyes – különösen erre a célra készült – fotók árnyalatrészeit az előhívásnál kioldhatjuk. Csak a fe-

VILLANÓFÉNNYEL KÉSZÜLT FOTÓK. A felvételhez megfelelő megvilágítás szükséges. Fényszegény körülmények között a felvételező villanófényt használ. Előnye, hogy mindenképpen elkészülhet a kép. Hátránya az, hogy a közeli tárgyak keményen és erősen megvilágítottak, a távolabbi tárgyak kevés fényt kapnak. Ha mód van a bemozdulás nélküli hosszabb expozíciós idő használatára, az eredmény jobb lesz vaku nélkül

*Villanófény nélkül,
hosszabb expozíciós idővel
készült kép*

Nagylátszögű objektívvel készült felvétel

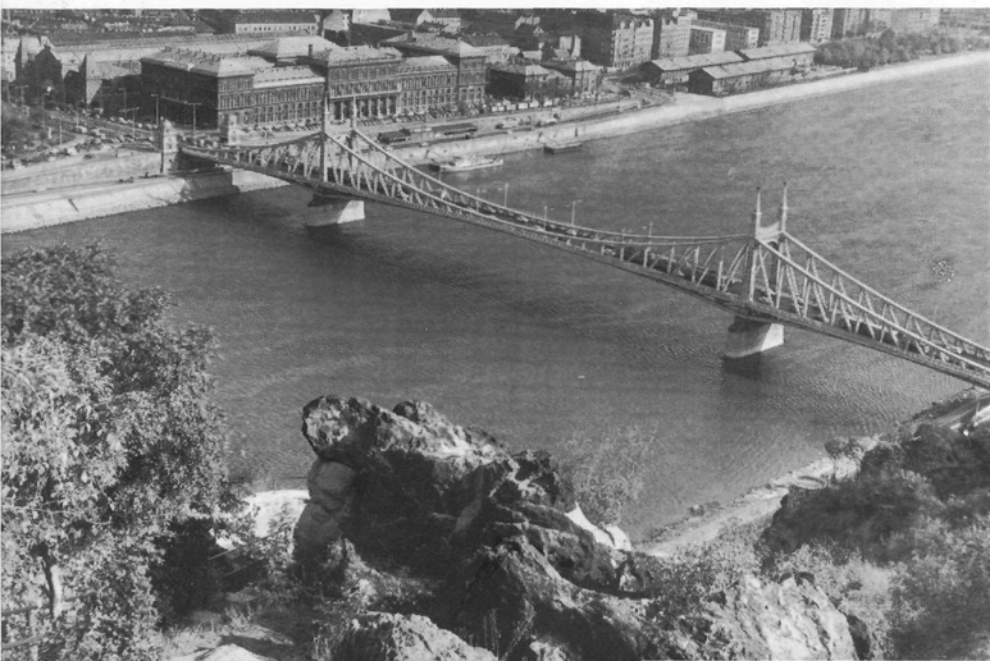
kete részeket hagyjuk meg. Így a felvétel grafikai rajz hatását kelti.

Kontrasztos, egészen kemény felvételek a legalkalmasabbak erre.

□ *Színszűrővel készült képek.* Ahhoz, hogy felvételünkön a helyes tónusértékeket kapjuk meg, sok esetben színszűrőt kell használnunk. A természetben jelen levő erősebb sugárzások, visszavert fények negatívunkon olyan eltolódást okozhatnak, amelyek a kép természetes hatását megmásítják. Színszűrőkkel tudjuk ellensúlyozni ezt a nem kívánt hatást.

A különböző fekete-fehér filmekben a különböző színek más-más hatást keltenek. A szűrő színének változtatásával visszatarthatjuk vagy éppen kiemelhetjük ezeket a színeket.

□ *Villanófénnyel készült kép.* A megvilágítás erőssége és az expozíciós idő összefüggése kényszeríti

FELVÉTELEK CSERÉLT OBJEKTÍVVEL.
Az objektívek cseréjének hatását úgy figyelhetjük meg legjobban, ha ugyanabból a gépállásból ugyanazt a tárgyat más-más objektívvel fényképezzük. Hasonlítsuk össze a nagylátszögű, a normál és két-féle teleobjektívvel készült felvételeket

KORNIS PÉTER

Normál objektívvel készült fotó

*Az előbbi gépállásból
teleobjektívvel készült felvétel*

a felvételezőt arra, hogy mesterséges beavatkozással tegye lehetővé a rövid expozíciós idő alkalmazását és ezáltal a bemozdulás nélküli, éles képet.

A fotózás korai időszakában rendkívül gyorsan égő, nagy fényt adó vegyi anyagokkal (pl. magnézium), majd később zárt térben égő lámpával (Vacublitz) érték el a rendkívül nagyerejű rövid megvilágítást.

A mai villanófény lámpák elektromos úton nyert feltöltéssel és hirtelen, rövid idejű kisüléssel érik el azt a mesterséges fénymenyiséget, ami a rövid expozíciós idő mellett is kielégítő minőségű képet ad. A villanófény lámpák a zár nyitásával szinkronban működnek. Az expozíciós időn belül kisülő villanófény adja a teljes megvilágítást.

Az ilyen képeknek az a hibájuk, hogy rendszerint kemények: az arcok nem plasztikusak, és igen nagy különbség mutatkozik a közeli és távoli tárgyak megvilágítása között. Ezen javítani csak egy második villanófény alkalmazásával lehet, ehhez azonban a felvételezőnek segítőre van szüksége.

*Az előbbinél
hosszabb gyújtótávolságú objektívvel
ugyanannak a motívumnak
egy kis részlete látszik a képen*

□ *Felvételek cserélt objektívvel.* A korszerű gépek nagy részéhez az alapobjektívon kívül több cserélhető objektív tartozik. A különböző gyújtótávolságú objektívek közül a sajtófotó területén a nagylátászögű, a normál és a teleobjektívet alkalmazzák. Ezeken a kategóriákon belül is vannak eltérések. A fotózott objektum határozza meg, milyen fókusz-távolságú lencsével lehet a legmegfelelőbb felvételt készíteni.

A felvételező a nagylátászögű objektívvel ugyanabból a felvételi állásból nagyobb tért képes befogni. Ha cseréli az objektívet, normális, az emberi szem látószögének megfelelő képmezőt fotografál. A teleobjektívek (több fokozatban) képek egészen közel hozni a témát, majd a szokásos látványtól teljesen eltérő, szabad szemmel nem tapasztalható rövidült perspektívájú képet tudnak kialakítani.

□ *Normál objektívvel készült felvétel.* Akkor beszélhetünk normál felvétetről, ha a képek használható szöge 55° -nál kisebb, 48° -nál nagyobb. Ez annak a távlati hatásnak felel meg, amelyet látunk. A sajtóban megjelenő képek jelentékeny része normál objektívvel készült felvétel.

HOSSZÚ GYÚJTÓTÁVOLSÁGÚ TELE-OBJEKTÍVVEL készült felvételek. A távoli tárgyakat közel hozza, így egymáshoz képest is rövidült perspektívát mutat a tárgyter. A természetes látás sohasem képes ezt a hatást kelteni bennünk

□ *Nagylátszögű objektívvel készült felvétel.* Ezeknek a lencséknek látószöge 60° és 160° között változik. A kisebb tartományokban csak mérsékelt torzítás mutatkozik. Olyan felvételeknél használják ezt az objektívet, ahol a normális látómezőnél szélesebb teret kívánnak megjeleníteni. A természetben a szem mozgatásával vagyunk képesek szélesebb látómezőt befogni. A látószög szélesedésével a távolabbi tárgyak aránytalanul kisebbek lesznek a felvételen.

A perspektíva-vonalak egyenes irányukat elvesztik, és nagyobb látószög esetében a széleken hordó alakot mutatnak, a kép szemlélője pedig az ábrázolt térben érzi magát.

A sajtófotó területén elég sok a nagylátszögű objektívvel készült felvétel.

□ *A halszem-objektívek.* Gömbalakban vetítik elénk a teret. Egy képen a szokásosnál többet mutatnak be a helyszínből, de valóságérzetünk néha tiltakozik a látvány ilyen mesterkélt, gépi megfogalmazása ellen.

□ *Teleobjektív felvételek.* Távlencsének is nevezik ezeket az objektíveket. Nagy távolságban levő objektumról részletgazdag felvételek készíthetők vele. A látószöge rendkívül szűk. Gyűjtőtávolsága hosszú. A korszerű teleobjektívek rövidebbek mint a gyűjtőtávolságuk. Ezt úgy érik el, hogy a lencserendszer pozitív és negatív tagból áll, ezért a „kihúzat” rövidebb lehet.

BÁNKUTI ANDRÁS

NAGYLÁTSZÖGŰ OBJEKTÍVVEL (1:8 | 20 mm) készült felvétél. A természetben szemünk mozgatásával tudunk befogadni ilyen szélesszögű (90°-os) képet

A teleobjektívvel készült felvétel mélységében rövidült perspektívájú, ezért a kép eltér a természetes látás megszokott formáitól.

□ *Gumiobjektívek.* Zoom objektívnek is nevezik. Olyan lencserendszerről van szó, amelynek teleszkópos szerkezete folyamatos gyújtótávolság-változtatást tesz lehetővé a lencserendszer egyes tagjainak elmozdításával. A berendezés meglehetősen bonyolult, mert a gyújtótávolság változtatásával egyidejűleg a rekesznyílást is változtatni kell.

Változtatható gyújtótávolságú gumiobjektívet a mozgófilm és a televízió kameráinál szükségképpen használnak, de a fényképezőgépeknél is nagy előnyt jelent, hogy nem kell objektívet cserélni.

□ *Előtétlencsék.* Egyes normál objektívvel felszerelt gépekhez külön előtétlencsét is gyártanak. Bizonyos szolid határok között az előtétlencsékkel normál alapgéppel nagylátászögű, majd cserével teleobjektív hatásokat lehet elérni.

KOVÁCS TAMÁS

ÚGYNEVEZETT HALSZEM-OBJEKTÍVVEL (1:8 / 15 mm) készült felvétel. Gömb alakban mutatja az ábrázolt teret. 110°-os szögben képes elénk idézni a fotó tárgyát

Mozgásábrázolás

Bizonyos értelemben összefügg az élesség-életlenség fogalmával. Ez azonban nem technikai életlenség, hanem elmozdulás. Ha a témánkat mozgása közben ábrázoljuk, az éles részeken kívül elmozdult képrészeket is láthatunk. Ez kelti a mozgás érzetét. A felvételezés technikája következtében a gyorsan mozgó részek mozdulnak el s a viszonylag lassúbb mozgású tárgyak, testrészek lesznek élesek.

A jó eredmény elérésében szerepet játszik az objektív fényereje, mert ha valamilyen mélységélességre is szükség van, akkor a rekesz szűkítése után csak fényerős objektív esetében marad elegendő fényerő a rövid expozíciós időhöz. A mozgó alakok egy részének elmozdulási szöge az expozíciós idő alatt olyan csekély, hogy még éles képet ad. A mozgó alak gyorsabban mozgó része azonban ugyanezen idő alatt már elmozdul és nyomot hagy a felvételen.

A rövidtávfutó, a levegőben úszó gátfutó vagy a tánc szélesebb forga-

FELVÉTEL, AMELYEN MINDEN ELMOZDULT. A gép követi a futó lovat, ezáltal a háttér elhúzódott, de eltérés van a ló mozgása és a gép mozgása között is. A vágatás érzékeltetése így teljes

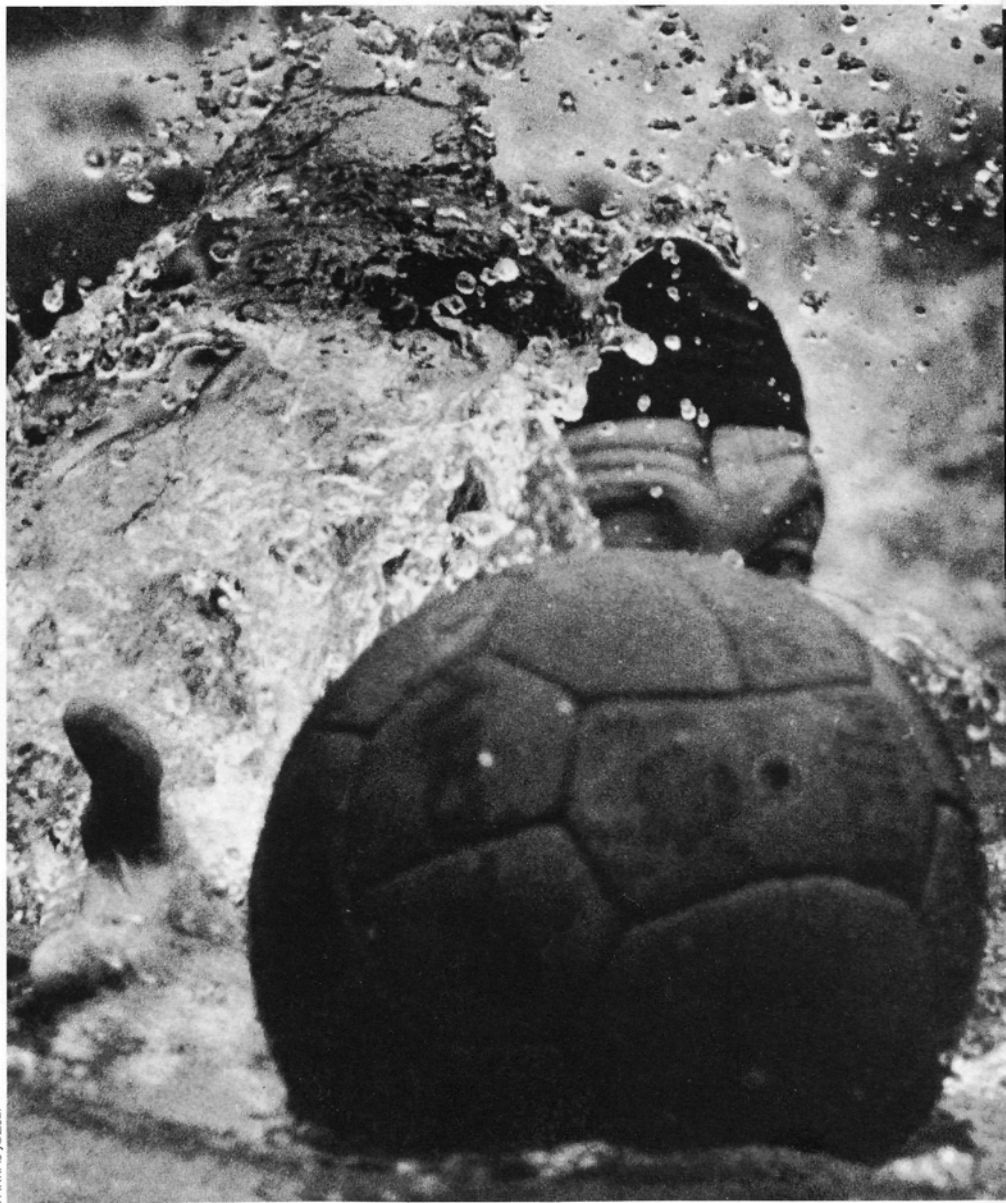
HEMZO KÁROLY

taga a fotóművész gépében élet-szerűen jelenik meg. A felvételező feladata, hogy egy álló képen olyan képzeletbeli mozgássort érzékeltessen, amelyik mozgófilmen egy sorozat képen volna elérhető. Az elmozdult alakon kívül még a mozgást jellemző más jelenségek is – mint például a felcsapódó porfelhő – is alkalmasak a mozgás ábrázolására.

Eddig arról volt szó, hogy a mozgó tárgy elmozdul, és az hagy nyomot a képen. A fotóripoter azonban megteheti, hogy a mozgást kíséri gépével és közben exponál. Ez esetben legtöbbször a háttér elmosódott és a mozgó tárgy marad élesebb. A művészi mozgásábrázolások végtelen skálája között megfér az elmosódott háttér előtt elmozdult alak is, ha az ábrázolt téma és háttér összbenyomása meggyőzően hat. Mozgást ábrázolunk akkor is, ha úgy érezzük, hogy képünkön megállt az idő. Felcsobbanó víz láthatóvá tett cseppjei a pillanatot érzékeltetik, de a mozgás pillanatát. A mozgás ábrázolása szép és sokszínű feladat. A képszerkesztő és a tervezőszerkesztő sok tanulmányal, a fotóművészek és fotóripoterek legjobb munkáinak elemzésével készüljön fel arra, hogy gyakorlati munkája során a jól és művészileg is helyesen megfogalmazott képek mellett döntsön.

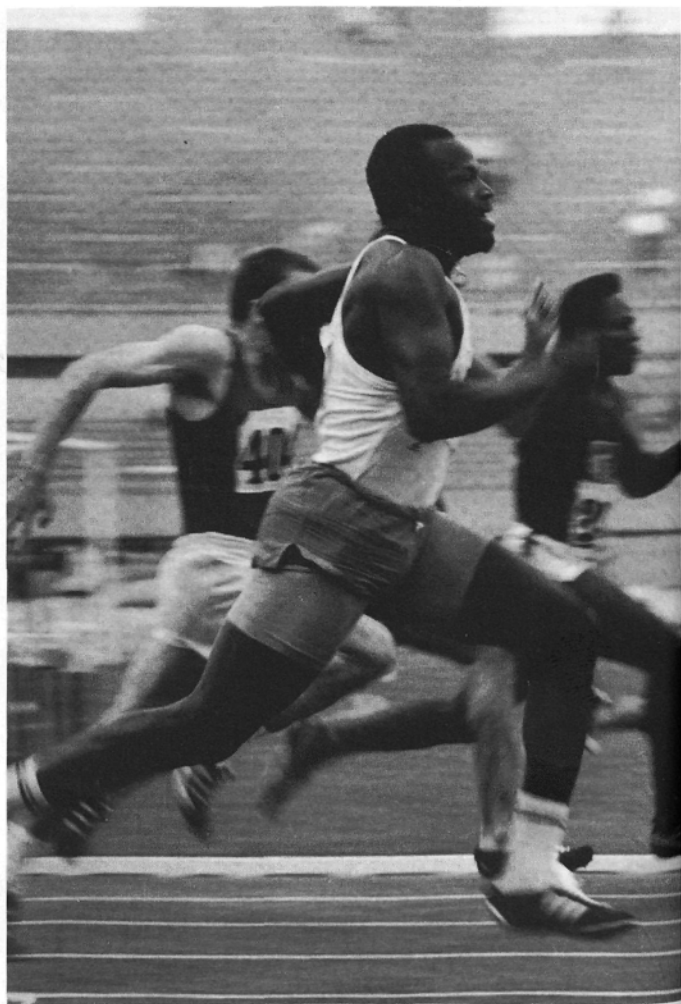
A MOZGÁS MEGÁLLÍTOTT PILLANATA. A felcsapódó vízcseppek képe feltételezi a nagyon rövid expozíciós időt és ezzel együtt a nyitottabb fényrekeszt is

FARKAS JÓZSEF

AZ EGÉSZ KÉP ÉLETLENSÉGE, műszaki hibából, fotó-szakemberek munkájában nem fordul elő. Hibának tekintjük és reprodukálásra alkalmatlannak minősítjük. Művészfotók között szándékos életlenség előfordulhat. Ez azonban nem műszaki hiba következménye

A MOZGÁSÁBRÁZOLÁS. A fényrekesz és az expozíciós idő összehangolásával állóképen is érzékeltethető a mozgás. Egyes képrészek, a test részei élesek, más mozgó részek elmosódottak

FARKAS JÓZSEF

A MOZGÁS ÁBRÁZOLÁSÁNAK egyik szép példája a levegőben úszó gátfutókról készült fotó. Az éles – életlen előtér és háttér, az állni látszó részek mellett az elmozdultak jól adják a csoportos mozgás hatását

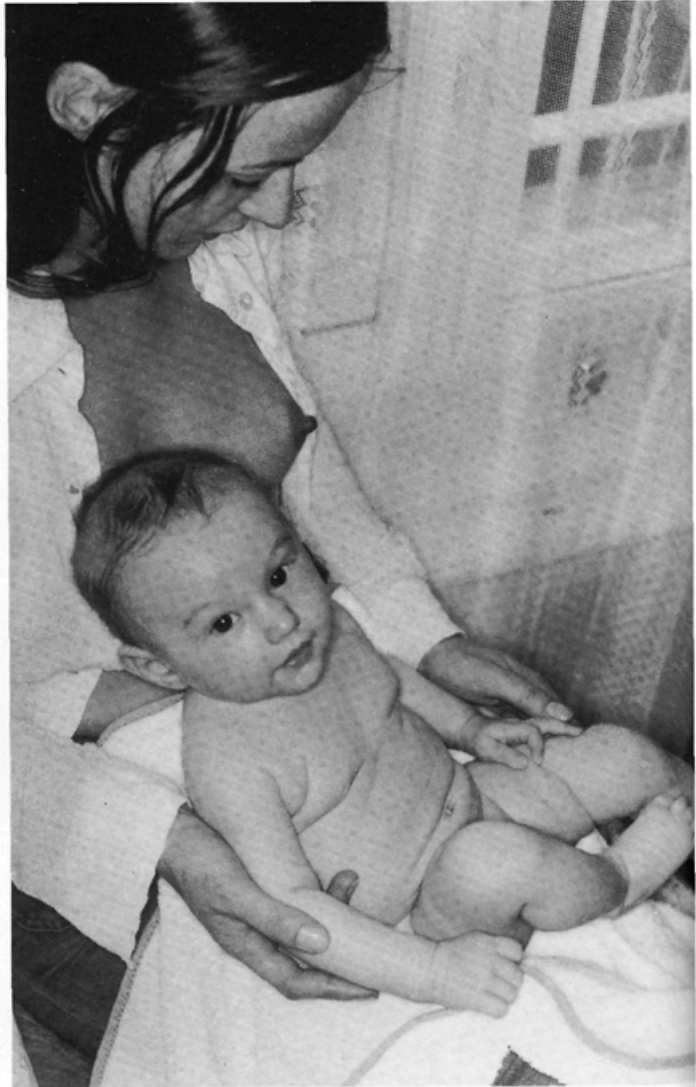
KORNISS PÉTER

A TÁNC FORGATAGÁT idézi a fény és árnyék játéka, a gyors mozgás elhúzódo fénycsíkja és kontrasztja, az éppen állónak látszó táncos figurájával

HEMZŐ KÁROLY

A MOZGÁS KÖVETKEZMÉNYE a paták által felvert porfelleg is utal a sebes mozgásra, bár a mozgó lovak nem elmosódtak, mégis a futó ló emlékképe is hozzájárul, hogy az álló képen sebes rohanást érezzünk

BALLA DEMETER

FÉNYVISZONYOK, DERÍTÉS. Az egyoldalról érkező fény az árnyékképző kiemelkedések mögött sötét árnyékot vethet. Az árnyékok feloldását derítőlappal, reflektorral, esetleg villanófénnyel érhetjük el

KORNISS PÉTER

AZ EGYOLDALÚ MEGVILÁGÍTÁS hatásának egyhítésére esetenként igen kevés fény is elegendő. A lágyan fellazított árnyékok teszik művészivé a képet

DR. SZABÓ JÓZSEF

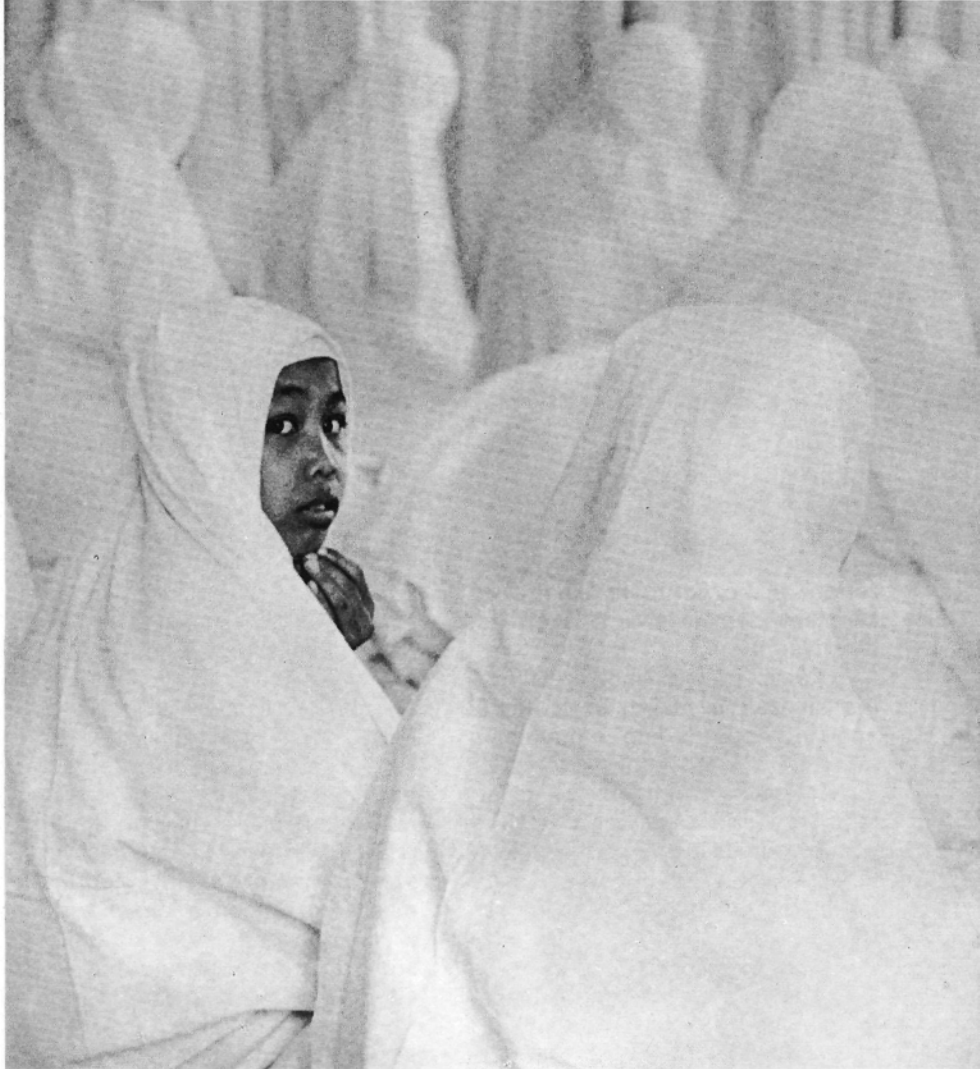
*SÖTÉT ÉS VILÁGOS FOTÓK. A képek
tónusbeli összhatása különösen az oldal-
terveknél bír jelentőséggel. Az oldalak
egyensúlyát befolyásolja a sötét és vilá-
gos jellegű képek elrendezése*

□ *A sötét és világos fotó.* A tervező-szerkesztő oldalformálásában nagy szerepet játszik a képek általános színértéke (fekete-fehér fotókról van szó). A sötét tónusú, esetleg kimondottan fekete megjelenésű fotó vagy a világos árnyalatú, majdnem fehér kép más helyet (súlypontot), más-más környezetet (hátteret) kíván.

Nagy figyelmet kell szentelni az alkalmazott nyomási eljárásnak. A mély tónusú képek esetében a szürkeskála fekete része válik uralkodóvá. Ennek megjelenítésére a mélynyomás az igazán alkalmas technika. Képes a mély árnyalatokban is megmutatni a kis különbségeket. (Okát a könyv más részén elemezzük).

Az egészen világos összhatású képek legmegfelelőbb nyomási eljárása az ofszettechnika, de jó eredményt érhetünk el magasnyomással is. Ofszettechnikával a világos képek világos képrészei kis különbséggel is jól elkülönülnek egymástól. Mélynyomás esetében ezek a különbségek csökkennek.

A fentiek alapján ne következtessünk arra, hogy egyik vagy másik nyomási eljárás kizárja bizonyos képek felhasználását. A képszerkesztő és a tervezőszerkesztő válogatási munkájánál technikai ismeretét veti latba: tudja, milyen eredményt várhat a felhasznált képtől a meghatározott nyomási eljárásban.

A főtéma aranymetszésben

A fénykép síkján szemünk először az élesre állított főtémát veszi észre. Nagyon fontos, hogy ez a képsík melyik részén van. Ha az információ fő része a kép mértani közepét foglalja el, a többi képkalkotó elem szinte teljesen elvész, a szem nem követi a másod- és harmadrendű képrészeket. Ilyen képszerkezetet akkor alkalmazunk, ha célunk kifejezetten a központban elhelyezett képelem kiemelése és a környezet elhanyagolása.

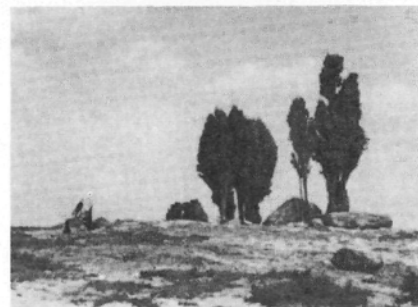
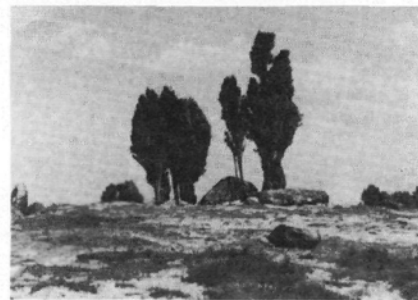
A képsík szélein elhelyezett főtéma kivezeti a tekintetet a képről anélkül, hogy a kép motívumain időzne a pillantásunk. Befejezetlenség és a koncentráció hiánya jellemzi ezeket a képeket.

A fotóművészek a kép szerkezetének kialakításánál szívesen alkalmazzák az aranymetszés arányszabályait.

□ „Jó helyek” a képmezőn. Tanulmányképpen a kép rövidebb és hosszabb oldalát 8–8 részre felosztva húzzunk négy vonalat a képmezőre, hogy a vonalak az egyes oldalakat 5 és 3 részre osszák. A négy találkozási pont körzetében van a képfelület 4 olyan területe, ahol a motívumok „jó helyen” vannak. Még ezek között is van különbség.

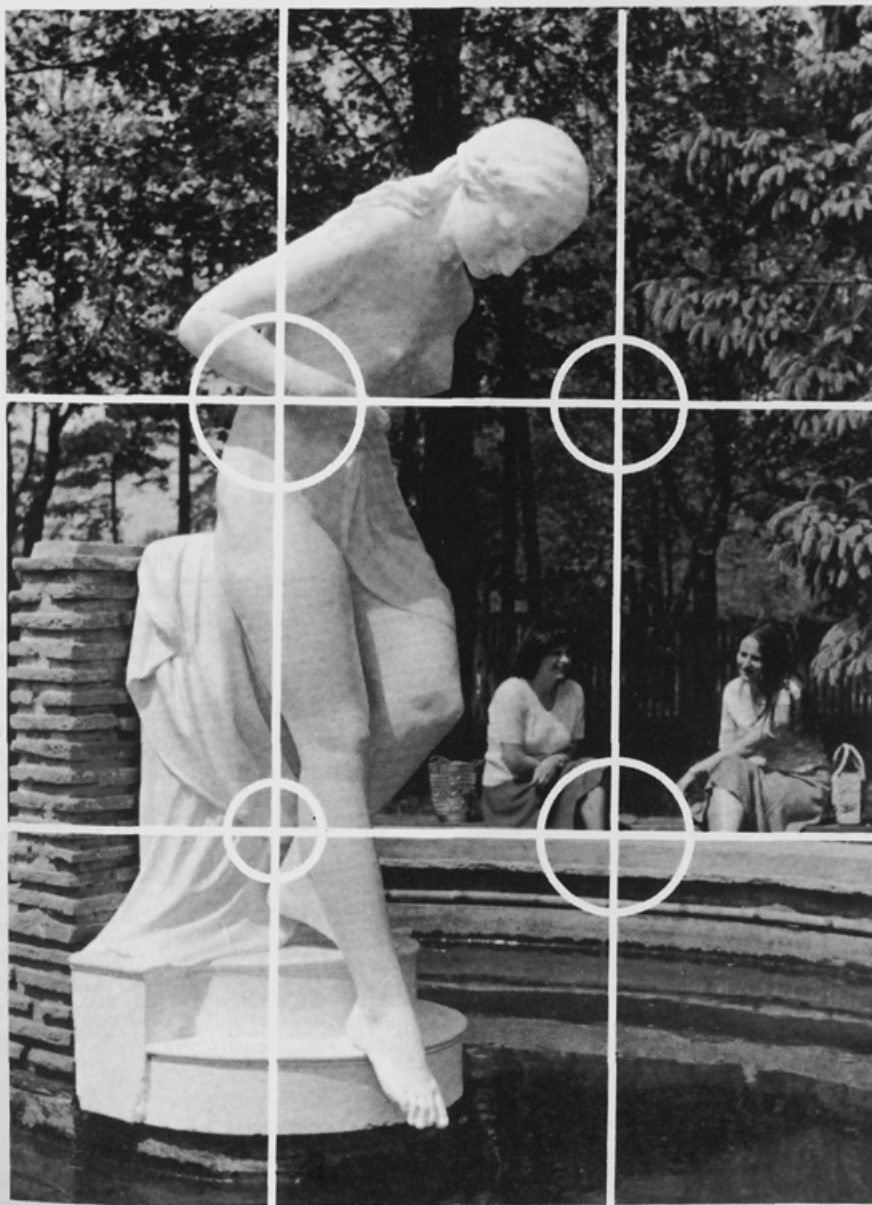
A bal felső és a jobb alsó körzet jobban vonzza a tekintetet. A motívumok elrendezése ne legyen véletlenszerű. A fotóművész felhasználja a fiziológiai kutatás eredményeit és a kép megszerkesztésénél tekintettel van a természetes látás és az észlelés mechanizmusára. Abban a sorrendben helyezi el a képsíkon motívumait, ahogyan az emberi szem végigpásztázza a képmezőt. Ez természetesen nem tekinthető valamilyen mérnöki szerkesztésnek, és ezek a frekvenciált pontok sem olyan merevek, mozdíthatatlanok, de sok jól szerkesztett képről leolvasható az aranymetszet szerinti elrendezés szándékossága. A fotóriporternek már a kezében és a szemében van ez a képalkotási módszer, ezt már nem kell végiggondolnia. A keresőben a kép már megszerkesztve alakul ki, de a nagyítás során még további finomítással éri el végleges formáját.

□ Számokkal kifejezhető arányosság. E szabály szerint, ha két nem egyenlő részre kívánunk felosztani egy vonalat vagy egy területet, akkor olyan arányt keresünk, amelyben a kisebb rész úgy aránylik a nagyobb részhez, mint a nagyobb rész az egészhez.

A TELJESEN SZIMMETRIKUS SZERKEZET mozdulatlaná, megállítottá teszi a képet. Szemmozgás nélkül nézzük a központba helyezett tárgyat. Ha ebből a központi szerkezetből elmozdítjuk a jelentős elemeket, a szem körüljárja a képmezőt és így élénkebb összhatást nyerünk

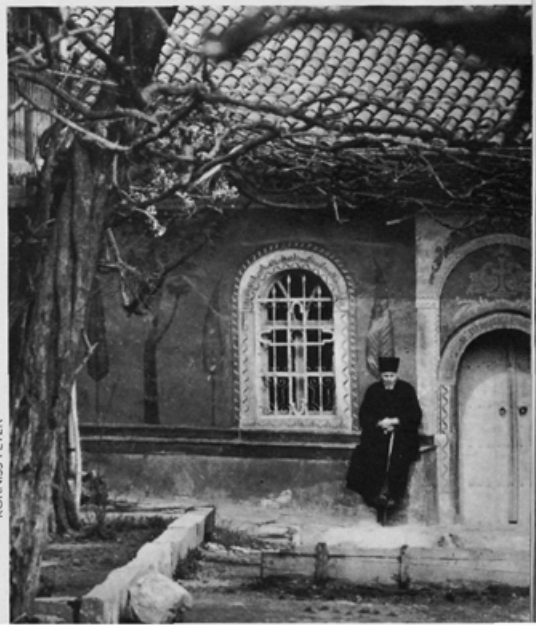
A KÉPMEZŐ FELOSZTÁSA az aranymetszet szabályai alapján. Ha a négy találkozási pont valamelyikénél helyezkedik el a tárgy fő része, a képet arányosnak, egyensúlyosnak érezzük. A tekintetünk az aranymetszési pontból kiindulva körbejár a képmezőn. A „jó helyek” sem egyenrangúak, fent balra és lent jobbra a legelőnyösebb képközpontok alakulhatnak ki

FARKAS JÓZSEF

AZ ARANYMETSZÉS szerinti képkompozíció sohasem kíván milliméternyi pontosságot. Az arany metszési pontok körzetében elhelyezkedő fő képelemek jó képszerkezetet mutatnak

KORNISS PÉTER

0, 1, 1, 2, 3, 5

8, 13, 21, 34

55, 89, 144

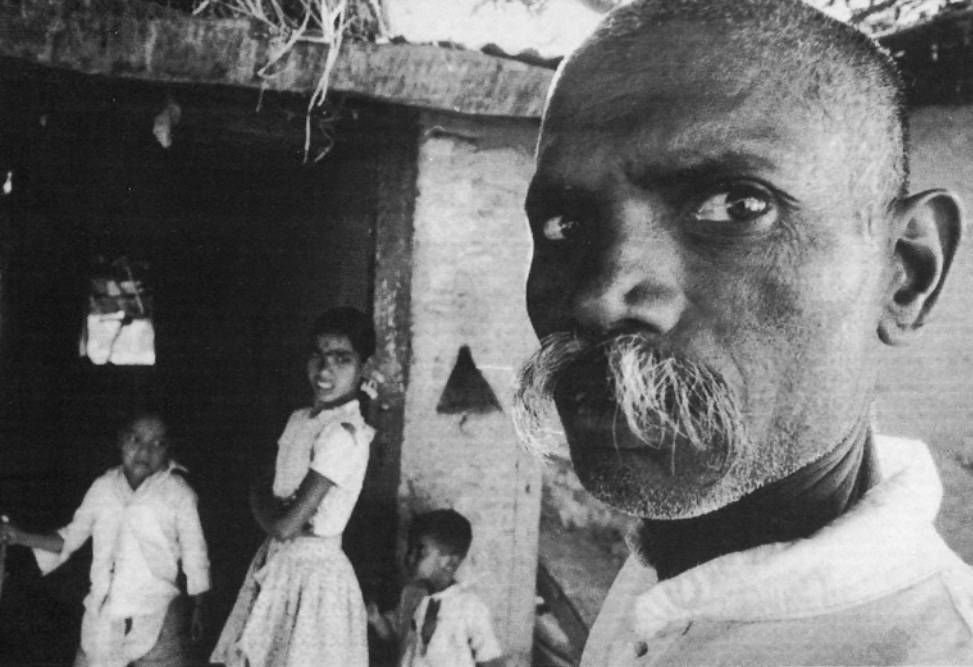
1,62

FIBONACCI-FÉLE SZÁMSOR

Már a XII. században Fibonacci olasz matematikus kidolgozott egy olyan számrendszert, amellyel ez az arányosság kifejezhető.

Módszere szerint a leírt számhoz mindig hozzáadjuk az előzőt, ezzel elérjük, hogy minden tag egyenlő az előző két tag összegével. A Fibonacci-féle számsor így alakul: $1 + 2 = 3$, $3 + 2 = 5$, $5 + 3 = 8$, $8 + 5 = 13$, $13 + 8 = 21$ stb. tehát az 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21 stb., szá-

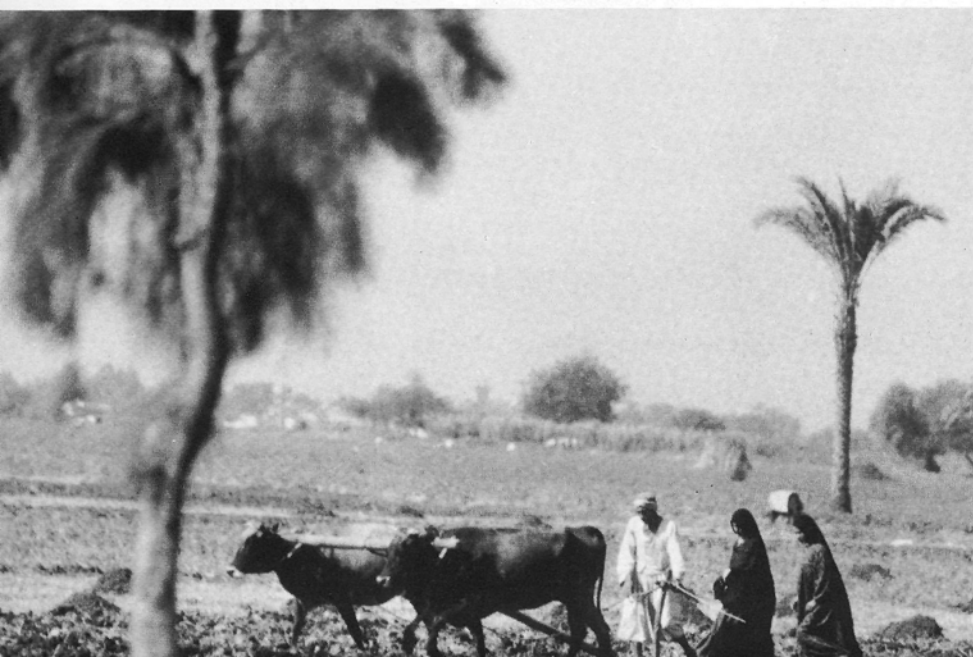
FÉNYEFFEKTUSOK bontják a képmezőt. Az aranymetszési pont környékén felhalmozódott csúcspontok jó szerkezetet adnak a képnek

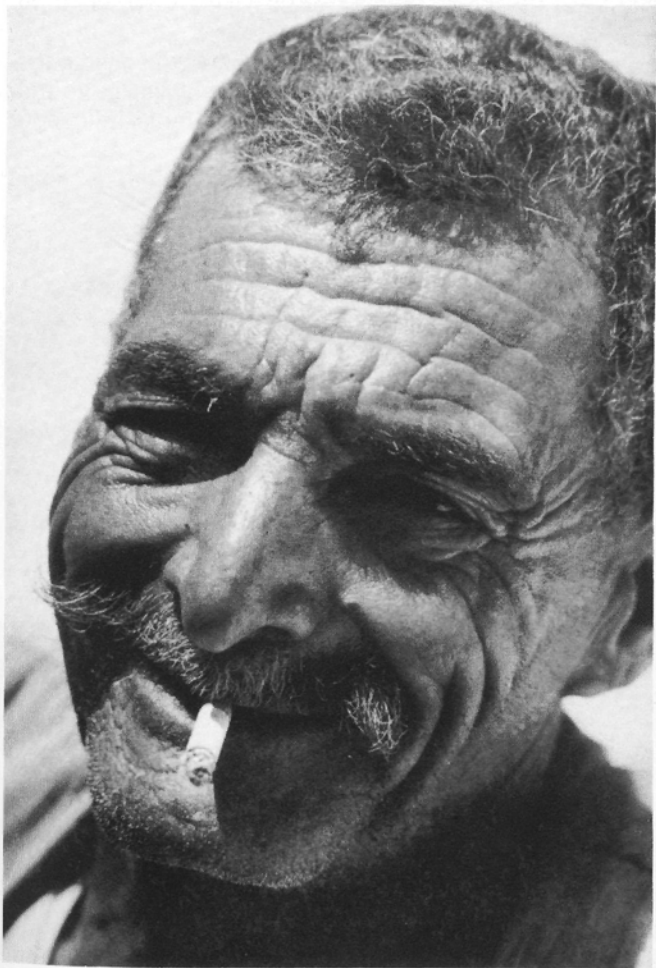
Közeli és távoli felvételek

A fényképezésnél választott éles képsík távolsága egyben azt is jelenti, hogy a kép közeli vagy távoli tárgyat ábrázol. Összefüggő képes riport esetén a felvételező arra törekszik, hogy a képanyag azonos karakterű legyen. Szabadtéri képeknél a megvilágítás hasonlósága, közeli képeknél a helyszín bármilyen kis részének azonossága teremthet többek között kapcsolatot a riport egyes képei között. Annál is inkább szükség van a fotóriporter ilyen törekvésére, mert az oldaltervezésnél jó esztétikai értékkel bír, ha a laptervező a közeli és távoli képeket váltogatva helyezi el az oldalon. A közeli és távoli képek váltása ellenére az egész oldal képanyaga azonos karaktert mutasson, ne legyen benne idegennek ható kép. Az azonosságokat a képsík távolságának változtatása mellett még egyéb eszközökkel is megteremti a felvételező.

A képanyag utolsó válogatását végző laptervező egyenletes jellegű, összetartozónak érezhető képekből állítja össze a lehetőleg közeli és távoli felvételeket is tartalmazó riportanyagot.

A KÖZELI ÉS TÁVOLI KÉPEK váltogatásával a terv nemcsak síkban, hanem a térben is ábrázolja a képalkotó elemeket

Horizont – perspektíva

A felvételező a horizont beállításával arról dönt, hogy az előteret vagy a háttér, illetve az eget emeli-e ki jobban. A horizont állítása a környező tárgyak perspektíváját, a perspektíva vonalakat és sok esetben a motívumok mélységbeli elhelyezkedését is befolyásolja.

Az objektív fókusztávolsága (normális, nagylátászögű, teleobjektív), a távolságbeállítás és horizontállítás összefüggéseiből alakul ki az a perspektíva és nézőpont, ahonnan a fotó tárgyát szemlélni lehet. Ha a fotóriporter a horizontvonalat jól választja meg, módot ad a laptervezőnek, hogy az oldal kialakításánál a horizontállításban rejlő lehetőséget kihasználja és a kompozícióhoz legjobban alkalmazkodó képkivágást hozza létre.

□ „Végleges vágás.” A fotóriporter sokszor igyekezik képeiket „végleges vágásban” leadni, úgy gondolván, hogy senki más nem tudja úgy kivágni a képet, mint ők maguk. Valószínű, hogy több rossz tapasztalat is támogatja ezt a törekvést.

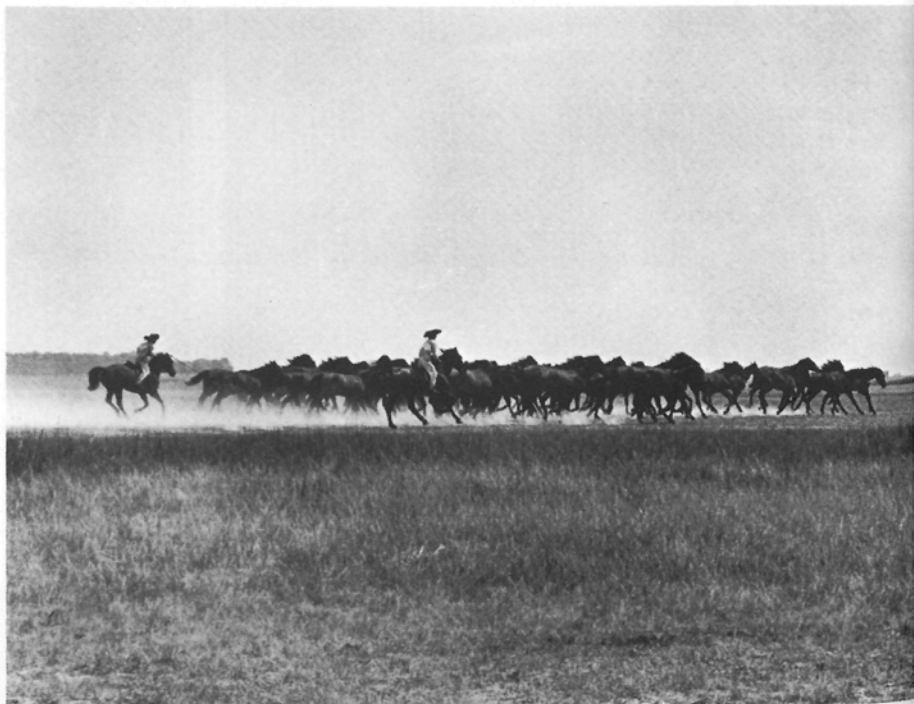
Egy jól képzett tervezőszerkesztő az egész képanyag ismeretében biztosan a legjobb kivágást, a leg-

jobb helyen levő horizontvonalat adja meg a képnek, ezzel teremtve meg az oldalszerkezet ideális változatát.

Ha a fotóriporter a horizontvona-

lat nagyon megemeli vagy nagyon mélyen hagyja a képen, akkor már eleve kizár néhány elhelyezési módot az oldal komponálási munkájánál. Az egyes képek így csak az oldal felső felére, majd más képek csak az oldal aljára, a perspektíva vonalak futása szerint pedig csak belülről vagy csak kívülről kerülhetnek.

Ezek a megkötöttségek nehezítik a tervező munkáját és rontják az egész anyag jó tervezhetőségét.

BALLA DEMETER

A HORIZONTÁLLÍTÁS teljesen megváltoztathatja a kép perspektíváját. Ugyanaz a kép más horizontállással más összhatást mutat. A kép szerkezetének lényeges eleme, hogy a horizontvonal a képsík melyik részén helyezkedik el. Négy oldalon négyféle horizontállítással mutatjuk be ugyanazt a képet, dokumentálva mit is jelent a változtatás az egyes képek megjelenésére

Zárt térben készült felvételen a horizontvonal magasabbra helyezésével, a perspektíva vonalak segítségével a teret sokszorososan nagyobbak, mélyebbnek látjuk.

□ *A kép elhelyezése a perspektíva vonalak iránya szerint.* Ha egy portré az oldalból kinéz, akkor az inkább az oldal belsejébe vagy esetleg az oldal másik oldalára kerüljön. Ha nincsen a képen fordítottan zavaró részlet (gombolás, szivarzseb), akkor meg is fordíthatjuk a képet. Más a helyzet az ismert tájakkal, utcarészletekkel vagy olyan képekkel, amelyeken felirat is látszik. Ezeket a képeket nem lehet megfordítani. Ha pedig a perspektíva vonalai az oldalból kifelé mutatnak, akkor csak a kép áthelyezésével lehet segíteni, mert ezek a nem portrészzerű, hanem épületet, tájat ábrázoló képek is „kinéznek az oldalból”.

Nagylátszögű objektívvel fényképezve a horizont egészen magasra állításával, a kis fénykép felületén is érzékeltethetjük az objektum óriási méretét, mélységbeli kiterjedését. Ehhez társulhat még valami emberi mértékkel bíró tárgy: asztal, lépcső, kapcsoló vagy éppen egy

A HORIZONTVONAL ALACSONYAN tartásával a tér összesűkül, zártabbnak, kisebbnek érződik. A csarnok mennyezete nyomasztóan hat

ember és a relatív nagyság érzése révén elénk tárul az ábrázolt objektum kolosszalitása.

A perspektívavonalak összetartása érvényesül akkor is, ha egy magas épületet vagy kéményt fölfelé mutató objektívvel fényképezünk. Ilyenkor fordul elő az épületek jellemző dőlése. Ezt a dőlést nem teljesen, de jelentős mértékben csökkenteni lehet, ha a kópia elkészítésénél a fotópapírt tartó asztalt a dőléssel szemben ferdén megemeljük.

MAGASABB HORIZONTÁLLÍTÁSSAL a tér kinyílik, a csarnok hosszabbnak látszik. A mennyezet nem uralja a teret. Hangulata is derűsebb

SZÉKELY TAMÁS

A PERSPEKTÍVAVONALAK és a horizontvonal összefüggése látszik egy utca két oldalról fotózott képén. A vonalak futása egyben meghatározója lehet a kép elhelyezésének az oldalon. Nemcsak egy arckép tud „kinézni” az oldalból, de egy utca képe is megkívánhatja a megfelelő elhelyezést

BALLA DÉMETÉR

ERŐMŰ ÓRIÁSCSARNOKA, ahol a horizontvonal és a perspektíva vonalak összefüggésén kívül emberi léptékű tárgyak (lépcső, kapcsoló) éreztetik ennek az alkotásnak gigantikus méretét

A DŐLÉS ÉS KORRIGÁLÁSA. A perspektivikus hatás, a távolban összefutó vonalak rendszere, magassági irányban is megmutatkozik a dőlés, ami legtöbb esetben nem kívánatos. A fotóriporter egy bizonyos mértékig segíteni tud ezen, ha a kópia készítésénél az asztal egy részét megemeli. Ezáltal csökkenthető a dőlés és természetesebb látványt nyerünk

BALLA DEMETER

A montázs

A montázs: több kép fényképészeti vagy grafikai összeillesztése új, egységes hatású képpé.

A felvételező és a felhasználó a kép információtartalmának növelésére vagy például egy képpel ki nem fejezhető jelentéstöbblet elérésére, esetleg a felvételezés körülményeiből adódó hiányosság pótlására stb. alkalmaz montázst.

Ha a kép tárgya nem konkrét, csak általános eszmei jelentőséggel bír, egy gondolatot, egy fogalmat kíván a kép eszközeivel bemutatni, a montázs elkészítőjének nagyobb szabadsága van. Ilyenkor a kép esztétikai értéke lép előtérbe, az információ érték háttérbe szorul.

□ *A montázs igazságtartalma.* Nagyon fontos, hogy a montázs szerzője ne akarja elhithetni, hogy felvétele valóságos. Érzékeltetnie kell, hogy amit ábrázol, az eszmei tartalmú, esetleg dekoráció. A montázs készítésénél fotóetikai kérdés a kép igazságtartalmának megőrzése, a félrevezetés nélküli képi ábrázolás. Másként bíráljuk el a felvételezés körülményeiből adódó egyhangúság vagy éppen sivárság feloldására szolgáló, a kép igazságtartalmának megsértése nélküli módosítást, esztétikai értéknövelést. Ezek-

nél a felvételeknél nem kötelező a kép montázsjellegének feltárása, hiszen a felvétel készülhetett volna kedvezőbb körülmények között is. Fotózni csak valóságos tartalmakat, fénnel megvilágított objektumokat lehet.

Gondolatokat, eszményeket, a képzelet játékait nem lehet egyszerű fotózással megjeleníteni. A fotótechnika azonban hozzásegíthet ahhoz, hogy együttes fotózással, vagy montázkészítéssel kifejezzen bonyolult tartalmakat, vagy hogy a kép nézőjében asszociációk támadjanak, amelyek elvezetik a konkrét látványon kívüli összefüggések, jelenségek megértéséhez.

□ *Szimbólumteremtés montázzsal.* A fotónak nagy szimbólumteremtő ereje van, s ebben nem marad el a képzőművészetek mögött, sőt, a fotó valóságos tárgyi elemekből összeállított szimbólumrendszere a nézőre a saját képelemékei révén meggyőzőbb hatással lehet, mint a rajz vagy a festés.

Egy táncjáték mozzanatát, amely a táncos egy régi emlékét idézi vissza, nehéz feladat képileg megjeleníteni. A fotóművész montázs segítségével oldotta meg a feladatot. A képzeletbeli régi tánc jelene-

tét egy kisebb képben ábrázolta s azt montírozta össze a táncjáték felvételével. A montázs együttesen azt az érzést kelti, mintha a táncos előtt megjelenne a régi emlékkép.

□ *Grafikai hatások.* A filmek egybe-másolásával, a papírkópián visszatartással, sötétítéssel, különleges grafikai hatásokat érhetünk el.

A fotómontázs nagyon alkalmas plakátok, reklámok előállítására, de szövegillusztrációként, esetleg képregenyek céljára is felhasználható.

□ *Rajz és fotó kombinációja.* A grafikai illusztrációk sorába bevonult a fotó és rajz kombinációja. Az ábrázolás ezzel új szint, új lehetőségeket kapott. A valóságábrázoló fotó és a képzeletgazdag rajz együttesen alakult ki ebben a műfajban. Tartalmi és esztétikai oldaláról vizsgálva, sokan kétségbe vonják e műfaj létjogosultságát, mégis tagadhatatlan sikere van a közönség körében. Hívei számára sok lehetőséget rejt még a nyomdai feldolgozás technikája, a színes rajz és színes fotó együttese, mely úgy jelenhet meg a nyomaton, hogy szinte észrevétlenül kapcsolódik egymásba.

□ *A relatív nagyság.* A természetből, a valóságból ismert tárgyak méretét szemünk gyakorlatából, nagyságelemlekeinkből ismerjük.

A Gellérthegy fotója nyomán bármilyen méretű is a kópia, valószínűleg elképzelésünk, emlékünknél van a méretekről. A nem gyakran vagy tán sohasem látott tárgyak méretét

a fényképen érzékeltetni szoktuk más, ismert méretű tárgy melléállítással. Egy külszíni bányászatnál használt óriás méretű földmunkagép felvételén jelentkező emberalak, vagy más ismert méretű tárgy érzékeltetheti a gép nagyságát.

A tervező óvja meg, ne vágja le a relatív nagyságot jelentő mellékalkot.

A tárgyak önmagukban nem nagyok és nem kicsik; a képen a méretviszony teszi nagyobbá vagy kisebbé a tárgyakat.

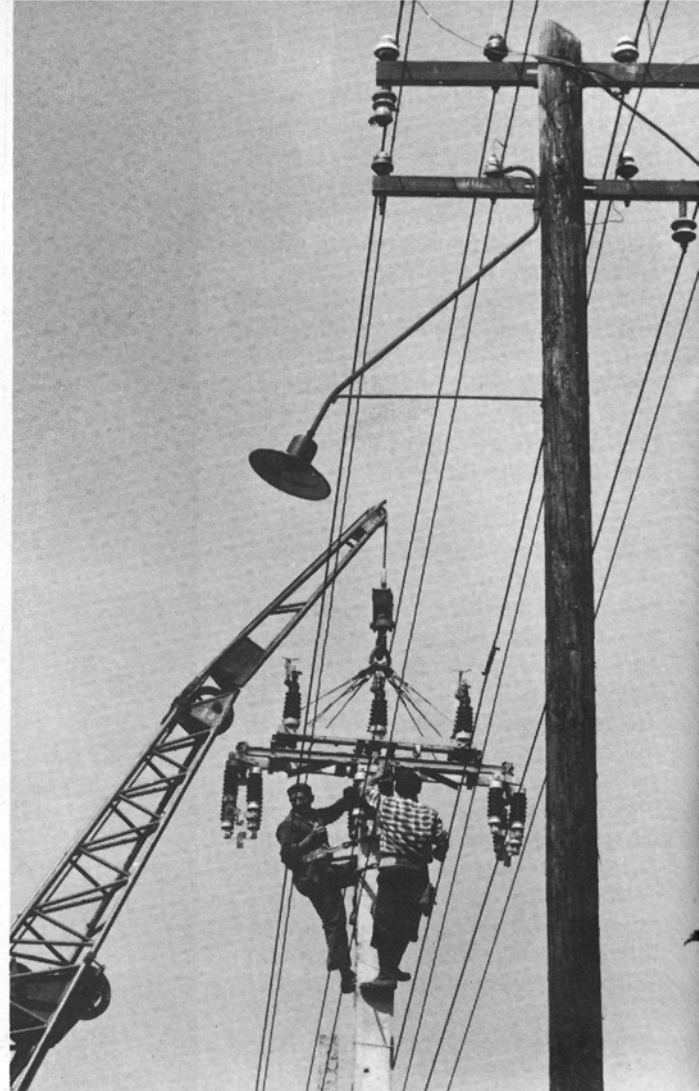
FOTÓMONTÁZZSAL KÉSZÜLT PLAKÁT.
Az összemontírozott képelemek kioldásával, gyengítésével, egymásra másolásával művészi kompozíció jöhet létre

KORNISZ FÉTER

*A FOTÓTECHNIKAI TRÜKKEL készült montázs egy épületrengé-
teget kíván érzékeltetni, de nem akarja elhitetni, hogy pontosan
így néz ki ez a toronyház*

BALLA DEMETER

KÉT KÜLÖNÁLLÓ FELVÉTEL: távvezeték-szerelők és szép felhős égbolt összemásolásával teremtett egy harmadik képen jó hatású montázst a fotóművész. Olyan felvétel ez, amelyen nem kell feltétlenül kiderülnie az összemontírozásnak. Nem sérti a fotóetikát

EGY RÉGI EMLÉKKÉP és egy valóságos táncjelenet montázsja. Észrevehető, hogy a kép nem egy felvételtől áll, de ezt a fotóművész nem is akarja elhíttetni

KORNISS PÉTER

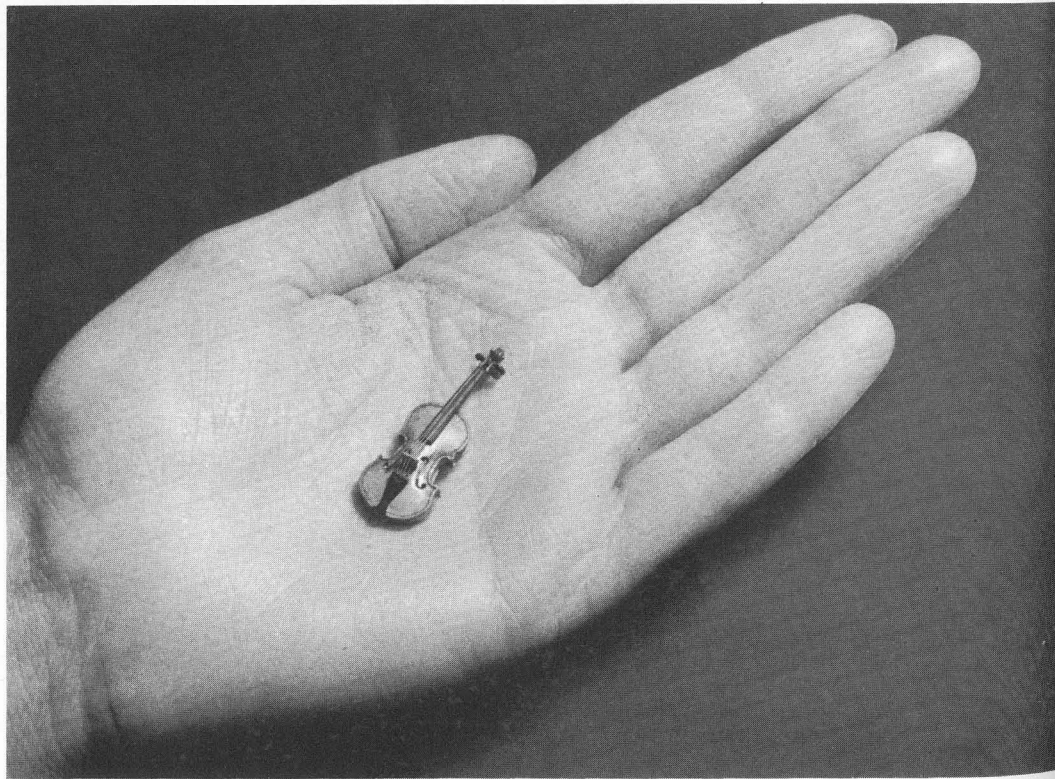

A relatív nagyság

A HEGEDŰ FOTÓJA a hegedű emlékképét idézi, és eszerint az emlékkép szerint jelenik meg képzeletünkben nagysága is, ámde ez a hegedű egy miniatűr modell, ami csak úgy derül ki, ha van mihez hasonlítani

TORDAI ANDOR

IFJ. IVÁNYI NORBERT

A RAJZ ÉS A FOTÓ KOMBINÁCIÓJA. A két művészeti ág lehetőségeivel gazdagítja az illusztrálás sokszínű palettáját. Illusztrációként, reklámok élénkítésére sokszor felhasználják ezt a kombinált eljárást

